

Pokročilá virtualizace – splynutí virtuálního obchodního bodu s virtuálními body zásobníků plynu

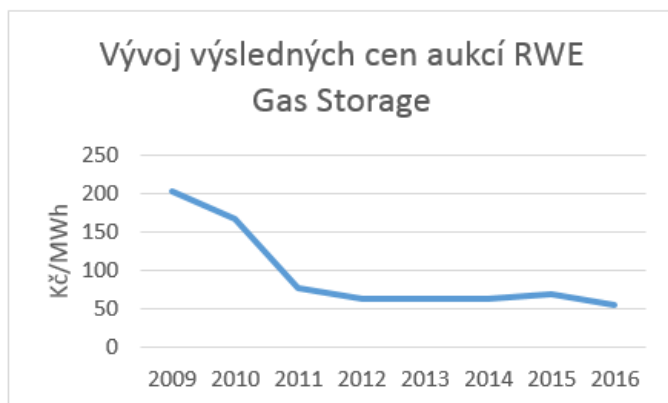
Obsah

Identifikace problému	2
Popis navrhovaného řešení	3
Grafické znázornění současného a navrhovaného modelu trhu s plynem	4
Popis smluvního modelu pro přesun plynu mezi VOB a virtuálním zásobníkem plynu	4
Nominace přepravy na vstupním a výstupním bodě přepravní soustavy z/do zásobníku plynu.....	5
Analýza dopadu na stávající smlouvy o poskytnutí služby přepravy plynu.....	5
Varianty způsobu pokrytí výpadku výnosů provozovatele přepravní soustavy	5
Přínosy pokročilé virtualizace.....	6
Přínos pokročilé virtualizace ke zvýšení využití zásobníků a tím ke zvýšení bezpečnosti dodávek v ČR	6
Dopady pokročilé virtualizace na jednotlivé účastníky trhu s plynem	7
Analýza předpokládaného zvýšení likvidity na VOB a následného pozitivního cenového efektu pro koncové zákazníky	10
Cost-benefit analýza pokročilé virtualizace pro jednotlivé účastníky trhu s plynem.....	12
Přínosy pro uživatele domácího bodu.....	13
SWOT analýza pokročilé virtualizace.....	14
Zhodnocení rizik návrhu	15
Zhodnocení trhu se skladovací kapacitou v zemích EU a popis regulatorních režimů v zemích, kde se uplatňuje řešení podobné s návrhem	16
Posouzení návrhu s ohledem na stabilitu a dlouhodobou udržitelnost regulačních principů	17
Vliv na bezpečnostní standard dodávky, plán preventivních opatření a plán pro stav nouze.....	17
Posouzení návrhu z hlediska kapacitní situace v regionu severní Moravy	17
Zhodnocení dopadu návrhu na subjekty, které jsou součástí téhož koncernu.....	18
Zhodnocení souladu návrhu s 3. energetickým balíčkem, především s ustanovením článku 13 nařízení (ES) č. 715/2009.....	18
Zhodnocení souladu návrhu se stávající legislativou a NC TAR.....	19
Posouzení návrhu v kontextu požadavků vyplývajících z REMIT.....	20
Vyhodnocení úpravy cen za přepravní kapacitu do/z virtuálního zásobníku platné od 1.1.2015	20
Fungování návrhu v kontextu přeshraničního využití zásobníku plynu	20
Zajištění otevřeného přístupu k zásobníkům plynu, dostupných kapacit a konkurenceschopných cen za skladování	20

Identifikace problému

Nutnost rezervace přepravní kapacity do a z virtuálního zásobníku plynu zvyšuje procesní složitost při využívání podzemních zásobníků a vytváří dodatečné náklady spojené s jejich používáním. Vzhledem k tomu, že objem českých zásobníků plynu slouží z významné části k zajištění bezpečných dodávek pro zákazníky v České republice (a vyhláška o stavech nouze s tím takto i pracuje), významným úkolem státu by tak měla být tvorba podmínek pro to, aby v České republice zásobníky plynu byly nadále provozovány a nedošlo z důvodu jejich neatraktivnosti k ukončení jejich provozu. V současné době cena skladovací kapacity odráží již dnes velmi malé spready léto – zima na trhu, takže jakákoliv přírůžka v podobě přepravního tarifu snižuje atraktivnost skladování a míru jeho aktivního využití jako takového a může být pro provozovatele zásobníků plynu nerentabilní tyto zásobníky plynu provozovat (již dnes dochází jinde v Evropě k uzavírání zásobníků plynu, např. Storengy ve Francii uzavřela tři zásobníky Trois-Fontaines a Soings-en-Sologne v roce 2012, St-Clair-sur-Epte v roce 2014 a VNG Gas Storage zamýšlí uzavřít UGS Buchholz v sezóně 2016-2017).

Tabulka průměrné výsledné ceny v aukci RWE/innogy na uvedený skladovací rok přepočtená na roční produkt (bundle: objem + těžební + vtláčecí výkon) v Kč/MWh

Stávající nastavení trhu se vyznačuje následujícími problémy a riziky spojenými s využíváním virtuálních zásobníků:

- 1) pokles atraktivnosti skladování a jeho nižší atraktivita vůči zahraničním zdrojům flexibility snižují zájem o podzemní zásobníky jako zdroje flexibility a promítají se do cen aukcí skladovacích kapacit v ČR, každé dodatečné nepřímé náklady mají při nízkých jednotkových cenách vyšší proporcionální dopad;
- 2) stávající obchodní model odděleného virtuálního obchodního bodu a bodů virtuálních zásobníků s nutností rezervace přepravní kapacity z/do zásobníků omezuje procesně a obchodně flexibilitu a likviditu obchodování na VOB a tím i posílí roli VOB jako virtuálního obchodního bodu v regionu;
- 3) malé aktivní využívání skladovacích kapacit omezuje obchodní likviditu na trhu se zemním plynem v ČR z důvodů existence dodatečných nákladů při využívání zásobníků pro krátkodobé obchodní příležitosti (jako častější užívání zásobníků pro vyrovnávání denních a vnitrodenních cenových výkyvů), a tedy ke snížení nákladů obchodování (bid-offer spread) na virtuálním obchodním bodě;

- 4) nízká poptávka po skladování zemního plynu v ČR vede také ke snížení bezpečnosti dodávek v ČR a zejména v delším časovém období by mohla zvýšit pravděpodobnost nezajištění návratnosti investic do podzemních zásobníků a způsobit jejich uzavírání z důvodu dlouhodobé nerentability;
- 5) případné uzavírání podzemních zásobníků by do budoucna mohlo zhoršit možnosti obchodníků se zemním plynem plnit legislativní podmínku zajistit BSD minimálně z 30-ti procent z podzemních zásobníků.

Popis navrhovaného řešení

Přepravní kapacita pro body virtuálních zásobníků plynu se nerezervuje, pro skladování plynu v zásobníku ČR postačí pouze rezervace skladovací kapacity u příslušného provozovatele zásobníku plynu. ERÚ tedy nebude stanovovat cenu za přepravu pro zásobníky plynu.

Bod virtuálního zásobníku plynu „splyne“ s virtuálním obchodním bodem. Obchodník/subjekt zúčtování, který vstoupí s plynem do České republiky nebo obchoduje na virtuálním obchodním bodě, bude mít tedy přímý přístup do a ze zásobníku plynu bez nutnosti rezervace přepravní kapacity a tedy nutnosti administrace další smlouvy u provozovatele přepravní soustavy (zároveň nebude muset mít další finanční zajištění u provozovatele přepravní soustavy)

Na body zásobníků plynu se bude nahlížet jako na součást celé přepravní soustavy a tedy podobně jako na virtuální obchodní bod, prakticky by se tedy virtuální body zásobníků plynu virtuálně nacházely na VOB. Výstup ze zásobníku plynu bude vždy na virtuální obchodní bod.

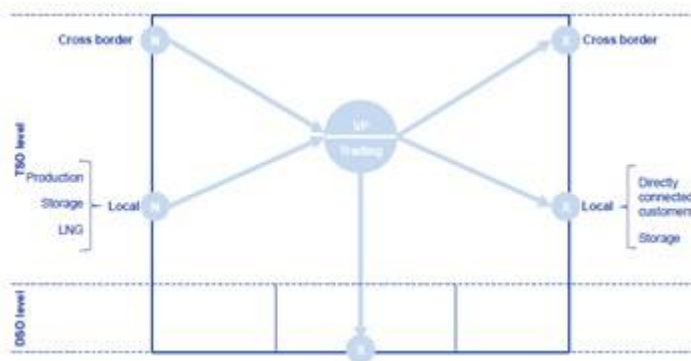
Subjekty zúčtování budou podávat místo nominací uskladňování speciální typy nominací závazku těžít a závazku vtlačet, u kterých protistranou bude vždy příslušné SSO

Z hlediska finančního zajištění u OTE bude dopad pro obchodníky neutrální. Výše rizikové expozice se nezmění, dojde však k úpravě vzorce pro její výpočet podle nominací závazku těžít a vtlačet místo nominací přepravy do a ze zásobníků

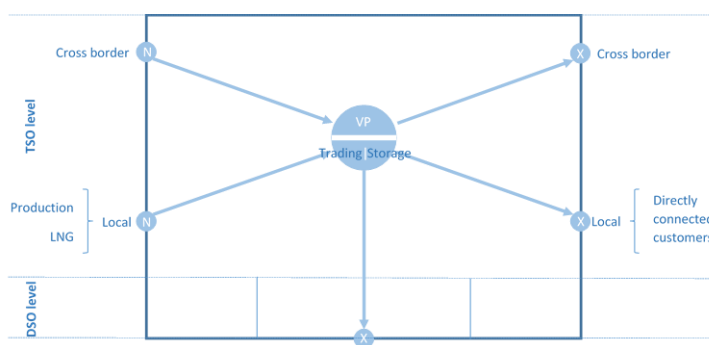
Odpadne nutnost sesouhlasit nominaci přepravy a uskladňování. Bude nadále důležitá spolupráce provozovatele přepravní soustavy a zásobníku plynu, aby nominované hodnoty byly skutečně vtlačeny nebo vytěženy ze zásobníku.

Grafické znázornění současného a navrhovaného modelu trhu s plynem

Grafické porovnání současného modelu trhu s plynem v ČR založeného na plném Entry-Exit systému (obr. 1) a návrhu pokročilé virtualizace (obr. 2)

Obrázek 1: stávající Entry-Exit systém

Obrázek 2: navrhovaný Entry-Exit systém

Tento model by zůstal zachován, pouze by došlo k modifikaci vnímání bodů virtuálních zásobníků plynu, které by se v modelu přesunuly na virtuální obchodní bod, a přeprava by se pro ně zvlášť nerezervovala.

Popis smluvního modelu pro přesun plynu mezi VOB a virtuálním zásobníkem plynu

Právním titulem pro přesun plynu na virtuální obchodní bod (dále jen „VOB“) prostřednictvím přepravní soustavy je příslušná smlouva o přepravě plynu. Tatáž smlouva o přepravě plynu je i právním titulem pro přesun plynu do virtuálního zásobníku plynu (dále jen „VZP“), který je zároveň dle navrženého modelu tzv. pokročilé virtualizace součástí VOB. Při vstupu plynu do ČR se plyn automaticky dostává na VOB a dochází tak implicitně k zaplacení služby přepravy na území ČR. Samotný přesun plynu do a z VZP není přepravou, ale pouze přesunem v rámci VOB. Mimo VOB stojí bod výroby plynu, která dodává do soustavy nový plyn obdobně jako při importu. U skladování přitom dochází pouze k přechodnému uložení plynu, který stále zůstává součástí soustavy a VOB.

Plyn může být zobchodován na VOB a jeho nový majitel ho může zároveň uskladnit v zásobníku plynu. Nárok na přesun v rámci VOB do zásobníku plynu zůstává bez ohledu na to, kdo je majitelem plynu a zda má či nemá uzavřenou smlouvu o přepravě s provozovatelem přepravní soustavy. V tomto smyslu je dle předkládaného návrhu zapotřebí upravit Pravidla trhu s plynem. Model přesunu plynu v rámci virtuálního obchodního bodu je nezávislý na preferovaném modelu relokace povolených výnosů TSO. Detaily samotného předání mezi SSO a TSO by byly upraveny tak jako v současnosti v tzv. propojovací dohodě.

Nominace přepravy na vstupním a výstupním bodě přepravní soustavy z/do zásobníku plynu

Dle navrhované varianty by zanikla nominace přepravy na vstupním a výstupním bodě přepravní soustavy z/do virtuálního zásobníku plynu, ale TSO by dostával souhrnnou nominaci na bod virtuálního zásobníku plynu od OTE nebo SSO, bude záležet na dohodě účastníků trhu (OTE, SSO a TSO). Nominace uskladňování by tedy sloužila jako nominace přepravy, a tedy pokyn k přepravě.

Analýza dopadu na stávající smlouvy o poskytnutí služby přepravy plynu

Analýza dopadu na stávající smlouvy o poskytnutí služby přepravy plynu, na jejichž základě má subjekt zúčtování nebo zahraniční účastník rezervovánu přepravní kapacitu z/do zásobníku plynu i termínu případné implementace návrhu do modelu trhu s plynem v ČR

Podle § 72 odst. 5 energetického zákona platí, že smlouvou o poskytnutí služby přepravy plynu se zavazuje provozovatel přepravní soustavy poskytovat službu přepravy plynu pro účastníka trhu s plynem a tento účastník trhu s plynem se zavazuje zaplatit za službu přepravy plynu regulovanou cenu. V případě, že by již nadále Energetický regulační úřad nestanovil regulovanou cenu za rezervaci kapacity do a ze zásobníku plynu v současné podobě, nebyli by z povahy věci účastníci trhu povinni takovou cenu nadále hradit. Případné smluvní ujednání stran stanovené smlouvou o přepravě týkající se povinnosti účastníka trhu hradit provozovateli přepravní soustavy regulovanou cenu za rezervaci kapacity tak nadále bude postrádat zákonný základ a jako takové by zřejmě nebylo nadále vymahatelné. Proto by bylo vhodné dané ustanovení smlouvy o přepravě prostřednictvím jejího dodatku zrušit.

Varianty způsobu pokrytí výpadku výnosů provozovatele přepravní soustavy

V principu vidíme dvě varianty a jejich kombinaci:

1. Úpravu vstupních tarifů na hraničních bodech, ať již přímo pouze zvýšením vstupního tarifu nebo dílčím srovnáním vstupních a výstupních tarifů na hraničních bodech, tedy dílčím zvýšením vstupního a snížením výstupního tarifu ve stejné výši. Obě možné úpravy by vedly ke zvýšení výnosů vybraných provozovatelem přepravní soustavy na hraničních bodech.
2. Alternativní nebo komplementární možností je přenesení výnosů nevybraných na přepravě do/ze virtuálního zásobníku na domácí bod. Na domácím bodě by zvýšené tarify TSO následně vstupovaly do výpočtu tarifů DSO.

Oba tyto způsoby výběru výnosů by odpovídaly logice, že tímto návrhem/změnou se zvyšuje likvidita na domácím trhu a vzrůstá bezpečnost dodávky zemního plynu a pravděpodobnost neuzavření podzemních zásobníků, tedy výhody zejména pro trh v ČR.

Protože v současnosti skladovatelé využívají pouze malé množství přepravní kapacity do virtuálního zásobníku a reálné výnosy TSO z této služby jsou ve srovnání s celkovými regulovanými výnosy TSO malé, neočekáváme tedy zásadní komplikace z jejich realokace. Předpokládáme a je to cílem tohoto návrhu, že celkový objem regulovaných výnosů TSO by se z důvodu tohoto návrh nezměnil, metodika regulace prostřednictvím povolených výnosů a korekčních faktorů za nadvýběr nebo nedovýběr prostředků by zůstala zachována.

Přínosy pokročilé virtualizace

Návrh bude mít následující přínosy:

- 1) zatraktivnění skladování v ČR, jež povede k jeho většímu obchodnímu využívání (rezervace skladovací kapacity při nižší očekávaných spredech léto – zima, vyšší využívání pro krátkodobé příležitosti při odstranění variabilního poplatku za přenesený objem plynu);
- 2) větší využívání skladovacích kapacit povede k nárůstu obchodní likvidity na trhu s plynem v ČR z důvodů nižších nákladů pro využití obchodních příležitostí (jako častější užívání zásobníků pro vyrovnávání denních a vnitrodenních cenových výkyvů), a tedy ke snížení nákladů obchodování (bid-offer spread) na virtuálním obchodním bodě;
- 3) zjednodušení obchodního modelu trhu s plynem v ČR společně s větší dosaženou obchodní likviditou i pravděpodobně k posílení role virtuálního obchodního bodu v regionu;
- 4) větší využívání skladovacích kapacit povede také ke zvýšení bezpečnosti dodávek v ČR a zejména v delším časovém období by mělo snížit pravděpodobnost nezajištění návratnosti investic do podzemních zásobníků a zamezit jejich možnému uzavírání z důvodu dlouhodobé nerentability;
- 5) zajistí i do budoucna, aby obchodníci s plynem byli schopni plnit legislativní podmínku zajistit BSD minimálně z 30-ti procent z podzemních zásobníků.

Přínos pokročilé virtualizace ke zvýšení využití zásobníků a tím ke zvýšení bezpečnosti dodávek v ČR

Klesající zájem o skladování v ČR se projevuje klesajícími cenami za skladování a také mimo jiné faktem, že v loňském roce nebyla na začátku skladovacího roku, tedy k 1. 4. 2016 prodána všechna volná kapacita v zásobníku innogy Gas Storage. Zbývající kapacita byla prodána později na období kratší než jeden rok. Klesající zájem o skladování je tedy citelný a dlouhodobý. Tento fakt je třeba vnímat především v kontextu končících dlouhodobých smluv o skladování, které pokrývají zhruba 70% skladovací kapacity dostupné na českém trhu a které tedy nejsou předmětem každoročních aukcí. Zároveň jsou české zásobníky v přímé konkurenci se zásobníky v Německu, odkud je dovážen plyn do ČR.

Navrhované sloučení VOB a virtuálního zásobníku plynu by bylo impulzem ke zvýšení zájmu o skladování v ČR. Podíváme-li se na celkový náklad skladování u sezónního produktu, pak přeprava tvoří 4%¹ z celkových nákladů. Při využívání skladovací kapacity pro krátkodobé obchodování pak

¹ Výpočet na základě sezónního produktu, tzn. 6 měsíců vtláčení a 6 měsíců těžba (zjednodušeno) dle cenového rozhodnutí pro rok 2017:

tvoří přeprava takřka 10%² z ceny skladovací kapacity (při využití denní přepravní kapacity do a ze zásobníku). Ještě větší přínos než samotné snížení nákladů by však mělo maximální administrativní zjednodušení využívání zásobníku. Obchodník by mohl kdykoli a bez dodatečných nákladů převést svůj plyn ze zásobníku na VOB. Toto zjednodušení by vytvořilo významnou přidanou hodnotu pro ukladatele. Lze přepokládat, že by ukladatelé více využívali možnosti virtuálního obchodního bodu a tudíž by čistá finanční úspora byla ještě vyšší než uvedená 4%. Krátkodobé přepravní produkty jsou dražší než dlouhodobé, proto je využívání aktuálních příležitostí na trhu dražší v poměru na jednotku přepraveného plynu. Zároveň ukladatelé nebudou nuceni skládat jistinu u přepravce pro zajištění přepravy do a ze zásobníku, což je zvláště pro menší obchodníky bariérou kvůli omezenému cash flow a tím pádem i bariérou pro využívání zásobníku. Lze tedy očekávat, že se zvýší ochota obchodníků využívat skladovací kapacity (zájem nových ukladatelů z řad menších obchodníků a zvýšení množství rezervované skladovací kapacity u stávajících).

Zvýšení užité hodnoty zásobníku, ke kterému by navrhovanou změnou modelu trhu s plynem došlo, by motivovalo ukladatele k využívání zásobníků. Ve svém důsledku by to do budoucna znamenalo vyšší zájem o skladování na území ČR a pro české zákazníky, větší pravděpodobnost prodeje celé kapacity v zásobníku a zároveň její aktivní využívání. Pokud by došlo k vyhlášení stavu nouze, pak je plyn v zásobníku na území ČR možné jednoduše využít pro potřeby české plynárenské soustavy a zásobení koncových zákazníků. Prodaná a komerčně využívaná skladovací kapacita tak má přímý dopad na kvalitu zabezpečení dodávek plynu v ČR.

Dopady pokročilé virtualizace na jednotlivé účastníky trhu s plynem

Identifikovali jsme následující skupiny: TSO, SSO, OTE, obchodníci (domácí i zahraniční), spotřebitelé, případně DSO (v závislosti na způsobu výběru výnosů TSO).

Pro všechny identifikované účastníky trhu s plynem vyhodnoťte dopady v členění po jednotlivých účastnících trhu s plynem. Pro každého účastníka trhu (v rámci identifikované skupiny) s plynem proveďte CBA a SWOT analýzu návrhu.

Dopad na jednotlivé skupiny jsme analyzovali zvlášť, SWOT analýza je vytvořena napříč všemi skupinami, protože dopad na jednotlivé skupiny je až na výjimky podobný.

Dopad na TSO

Pro TSO by změna znamenala dopad na vztah s SSO. Upravit by se musely otázky předávání plynu a toku informací ohledně nominování závazků těžby a vtláčení na virtuálním obchodním bodě. Konkrétně by SSO informoval TSO o rezervacích, nominacích a renominacích těžby a vtláčení skladovatelů, ovšem agregovaně za výslednou pozici jednotlivého SSO. Současně by bylo nutné upravit vztah mezi TSO a SSO ve smyslu zohlednění možných odstavek TSO do vztahu SSO – skladovatel.

Protože je návrh koncipován pro TSO jako výnosově neutrální, neměl by být žádný negativní ani pozitivní výnosový dopad na TSO. Předpokládáme, že teoretický výpadek výnosů z přepravy z/do

přeprava do zásobníku: $(436,27 * 0,157 * 6^{0,81}) : 182,5 = 1,60$ Kč/MWh

přeprava ze zásobníku: $(94,16 * 0,157 * 6^{0,81}) : 182,5 + 0,23 = 0,58$ Kč/MWh

celkem: 2,18 Kč/MWh = 0,08 EUR/MWh (1 EUR = 27 Kč)

počítáno při ceně roční skladovací kapacity 53 Kč/MWh

² Vypočet na základě ceny za denní přepravní kapacitu dle cenového rozhodnutí pro rok 2017:

přeprava do zásobníku: $(94,16 * 0,01 * 1^{0,85}) + 0,23 = 1,17$ Kč/MWh

přeprava ze zásobníku: $436,27 * 0,01 * 1^{0,85} = 4,36$ Kč/MWh

celkem: 1,17 + 4,36 = 5,53 = 0,20 EUR/MWh (1 EUR = 27 Kč)

počítáno při ceně roční skladovací kapacity 53 Kč/MWh

virtuálního zásobníku bude ve stejné výši nahrazen výnosy ze vstupu na hraničním bodě nebo navýšením výnosů na domácím bodě nebo jejich kombinací, jak popisujeme výše.

Dopad na SSO

Pro jednotlivé SSO by navrhovaná úprava na pokročilou virtualizaci přístupu k PZP znamenala nové povinnosti vůči TSO a OTE (viz. příslušné podkapitoly) a úpravu administrace nominací a renominací jednotlivých skladovatelů, z důvodu jejich finální agregace vůči TSO. Ve vztahu SSO a obchodník/skladovatel dojde v zásadě pouze k úpravě dodacího bodu a uznání navazujících důvodů k omezení dostupné kapacity (přerušení z důvodu na straně TSO).

Dopad na OTE

Pro OTE bude mít navrhovaná změna minimální dopad v souvislosti s cílem požadované změny v systému.

Virtuální obchodní bod (VOB) by se stal současně vstupně výstupním bodem virtuálního zásobníku plynu. Změna by se dotkla pouze obchodníků majících smlouvu na uskladnění plynu s českými provozovateli zásobníků. V současné době OTE požaduje finanční zajištění exitové pozice obchodníků – např. dodávka koncovým zákazníkům, exit na hranicích, vtláčení do PZP a závazek dodat plyn. Opačné směry, tj. závazky odebrat plyn na VOB a v některých případech i část nominací přepravy na entry HPS/ZP, naopak celkovou expozici snižují.

Po implementaci pokročilé virtualizace, by bylo nutné zavést speciální typy nominací na virtuálním obchodním bodě, nazvané např. „závazek těžby“ a „závazek vtláčení“, kde by protistranou vždy byl SSO a OTE by za tyto nominace a renominace závazků požadoval stejné finanční zajištění a pracoval by s rizikovou expozicí stejně, jako v současnosti pracuje s nominacemi a renominacemi přepravy pro body virtuálních zásobníků plynu. Dopad by tedy byl pro OTE i obchodníky neutrální.

Dopad na obchodníky (domácí)

Obchodníci uskladňující plyn v ČR budou navrhovanou změnou dotčeni zásadním způsobem. Nově navržené schéma umožní obchodníkům lépe a efektivněji využívat jejich skladovací smlouvy. V současné době jsou PZP obchodníky používány v převážné většině jako nástroj pro vyrovnání rozdílné poptávky spotřebitelů po plynu v letním a zimním období, tzv. využívají „vnitřní“ hodnotu zásobníku (intrinsic value) a současně jako nástroj pro zajištění BSD tak, jak jim to ukládá česká legislativa. Pokročilou virtualizací PZP by se obchodníkům otevřel ve větší míře prostor pro využívání PZP pro jeho „vnější“ hodnotu (extrinsic value). Tzn. využívání krátkodobých příležitostí při neočekávaných anomáliích na trhu s plynem včetně mezidenního nebo vnitrodenního bilancování a při řízení konkrétního zákaznického portfolia subjektu zúčtování.

Snahou nového modelu je celkové zjednodušení aktivit obchodníků na trhu a to tak, že bude obchodníkem podána pouze jedna nominace pro SSO, jež bude následně SSO komunikována s TSO.

Změna by se dotkla aktuálně platných smluv na přepravu, které by měli obchodníci sjednány s TSO. V tomto případě by změna modelu trhu způsobila faktickou nemožnost plnění těchto smluv, čímž by se smlouvy staly neúčinné a mělo by to vést k jejich zrušení. Jestliže u těchto smluv dochází k plnění a následné platbě v režimu regulovaných cen, nedochází u TSO k finanční újmě, protože chybějící výnosy budou alokovány adekvátním způsobem na jiné body soustavy.

Dále by obchodníci, kteří skladují plyn v ČR a současně nemají jiné přepravní smlouvy, nemuseli uzavírat žádnou smlouvu s TSO, stačila by jim pouze smlouva s SSO. Novým opatřením by se eliminovalo finanční zajištění vyžadované TSO pro přepravu do a z virtuálních zásobníků.

Dále by bylo třeba ošetřit nově vzniklé aspekty obchodního vztahu mezi obchodníky a SSO. Např. obchodníci budou muset souhlasit s krácením dostupného výkonu ze zákonných důvodů (podané a

potvrzené nominace) poskytovaného SSO, aniž by vznikl problém u SSO. Zejména jde o odstávky vyvolané TSO z důvodu pravidelné odstávky, lokálního výpadku či force majeure. To není pro obchodníky nic nového. Při uzavírání smlouvy mezi obchodníky je standardem uvádět možnost nedodání resp. vyloučení z plnění z důvodů vyvolaných příslušnými TSOs. Na druhou stranu by obchodníci/skladovatelé již nepotřebovali sjednanou přepravní kapacitu, takže se dá očekávat, že by jimi tato změna byla přijata pozitivně.

Do aktivit obchodníků by se promítla také kompenzace výnosů TSO a její forma, tedy měli by pro dodávku koncovým zákazníkům jinou strukturu a výši nákladů (snížení ceny využívání zásobníků, zvýšení ceny na hraničních bodech nebo na domácím bodě, případně v kombinaci).

Dopad na obchodníky (zahraniční)

Zahraniční účastníci trhu využívající podzemní zásobníky v ČR by se museli v navrhovaném modelu stát subjektem zúčtování dle EZ z důvodu vyhodnocování odchylek OTE na VOB. To by sebou přineslo i nutnost uzavřít s OTE smlouvu na zúčtování odchylek. Nicméně pokud takoví obchodníci existují, předpokládáme, že jich je velmi omezený počet.

Dopad na DSO

Neočekáváme významný dopad na DSO. V navržené úpravě modelu není žádná část, která by se dotýkala rolí a procesů DSO. Tarify DSO jsou plně regulovány a úspěšně je zaveden systém toku peněz od místa vybrání k místu, kde jsou náklady vyvolávány. Pouze v případě, že by byly výnosy TSO nevybrané nově na přepravní kapacitě z/do virtuálního zásobníku plně nebo částečně alokovány na domácí bod, projevilo by se to vůči DSO zvýšením výnosů TSO alokovaných k výběru přes DSO. DSO by tedy mohlo být vystaveno vyššímu objemovému riziku plynoucímu z plánování tarifů v závislosti na očekávané spotřebě zemního plynu vůči jeho skutečné spotřebě.

Dopad na spotřebitele

V současném tržním prostředí většina obchodníků počítá náklady na strukturaci dodávky spotřebitelům, tedy náklady na PZP, na základě tržních forwardových křivek zemního plynu. Dopad nákladů na strukturaci pro individuálně oceňované spotřebitele primárně závisí na aktuálním vývoji ceny komodity více než na skutečně vyvolaných nákladech na PZP.

Vycházíme z předpokladu, že záměrem je provést zrušení rezervace a zpoplatnění přepravní kapacity z/do virtuálního zásobníku plynu neutrálně z pohledu TSO. Z tohoto pohledu se tedy nejedná o zrušení těchto výnosů TSO a nákladů přepravce, ale o jejich převedení do jiné formy, buď do vyšších vstupních tarifů na hraničních bodech, do vyšších přepravních nákladů na domácím bodě (tak jak vstupují do DSO tarifů) anebo jejich kombinace. Tedy obchodníci/dodavatelé budou těmto nákladům stále vystaveni – buď ve formě nepatrně dražšího dovozu do ČR, nepatrně dražšího výstupu na domácí bod nebo jejich kombinaci. Tyto náklady zůstanou následně stále alokovány na domácí koncové zákazníky a dopad by měl být z tohoto úhlu pohledu opět neutrální.

Na koncové zákazníky by naopak měl mít pozitivní cenový efekt i očekávané zvýšení likvidity na VOB způsobené odstraněním variabilních nákladů a snížením fixních nákladů na využívání virtuálních zásobníků, a to prostřednictvím snížení nákladů na obchodní i systémové vyvažování z důvodu aktivnějšího využívání zásobníku. Také jednodušší a levnější rezervace a využívání zásobníků v ČR ve srovnání s dovozem flexibility ze zahraničí vytváří novou příležitost.

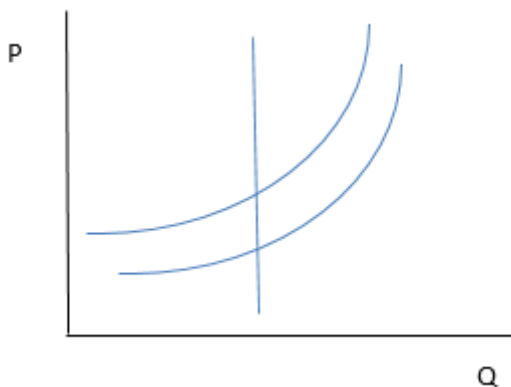
Je důležité si také uvědomit, že zde mluvíme o realokaci výnosů TSO ve výši cca 100 mil. Kč z celkového objemu na úrovni cca 1,9 mld. Kč, tedy pouze o necelých 5 % z nákladů na přepravu. Pokud vycházíme ze zkušenosti, že přeprava se podílí cca 1 % na koncové ceně plynu, mluvíme zde pouze o realokaci (nikoliv navýšení) 0,05 % koncové ceny mezi spotřebiteli. Přímý dopad na

spotřebitele by tedy byl v praxi nepostřehnutelný a nerozlišitelný od ostatních meziročních faktorů jako k faktor, vlivy inflace a pod.

V předchozí části byl zmíněn pouze cenový aspekt. Mnohem důležitější je v této souvislosti nutné hovořit o stabilitě a bezpečnosti. Zamýšlený záměr pokročilé virtualizace má za cíl zatraktivnit PZP a zabránit jejich možnému utlumení či likvidaci. Je proto zcela v zájmu spotřebitelů, aby byly učiněny takové kroky, které povedou k zajištění stabilních a bezpečných dodávek i do budoucna, kdy vyprší dobíhající dlouhodobé smlouvy na skladování.

Analýza předpokládaného zvýšení likvidity na VOB a následného pozitivního cenového efektu pro koncové zákazníky

Krátkodobý trh s plynem na OTE existuje od roku 2010 a po šesti letech fungování lze usoudit, že současný model trhu s plynem již dosáhl svého potenciálu pro vytvoření vyšší likvidity na OTE. Očekávané zvýšení nabídky na vnitrodenním trhu s plynem vyplývající z navrhované pokročilé virtualizace je bezpochyby pozitivním krokem, otázkou tedy je, o jak pozitivní dopad se jedná. Pro zjednodušení budeme v následujícím grafu počítat s nulovou elasticitou poptávky:

Ekonomická teorie poptávky a nabídky při nulové elasticitě poptávky a vyšší nabídce ukazuje, že při zvýšení nabídky zemního plynu dojde ke snížení ceny ve stejném rozsahu.

Vytvoření likvidity

Navrhovaná úprava modelu trhu s plynem spojující virtuální zásobník plynu a virtuální obchodní bod je změnou, která zvýší ochotu obchodníků aktivně na denní bázi využívat dostupné skladovací kapacity, tj. až 56 milionů m³/denně (suma maximálních denních těžebních výkonů všech PZP v ČR), a umožní jejich okamžité dodání přímo na virtuální obchodní bod. Současné denní zobchodované množství na OTE se pohybuje okolo 20 milionů m³/denně. Vytvoří se tedy potenciál pro zvýšení denního zobchodovaného množství až o 180%. Jedná se přitom o plyn, který je k dispozici přímo v ČR. Návrh zároveň odstraňuje dílčí finanční i administrativní náklady na převod plynu mezi VOB a zásobníkem plynu. Obchodníci tak mohou těžit z následujících výhod:

- úspora nákladů min. 1%³ ceny plynu na VOB
- úspora času při související administrativě (zjištění dostupné přepravní kapacity, nákup přepravní kapacity, nominace u TSO a SSO, nahrání požadavků do interního systému, následná kontrola fakturace a zaplacení) celkem cca. 0,5 hodiny denně v zimních měsících

³ Vypočet na základě ceny za denní přepravní kapacitu dle cenového rozhodnutí pro rok 2017:

přeprava do zásobníku: $(94,16 \cdot 0,01 \cdot 1^{0,85}) + 0,23 = 1,1716$ Kč/MWh

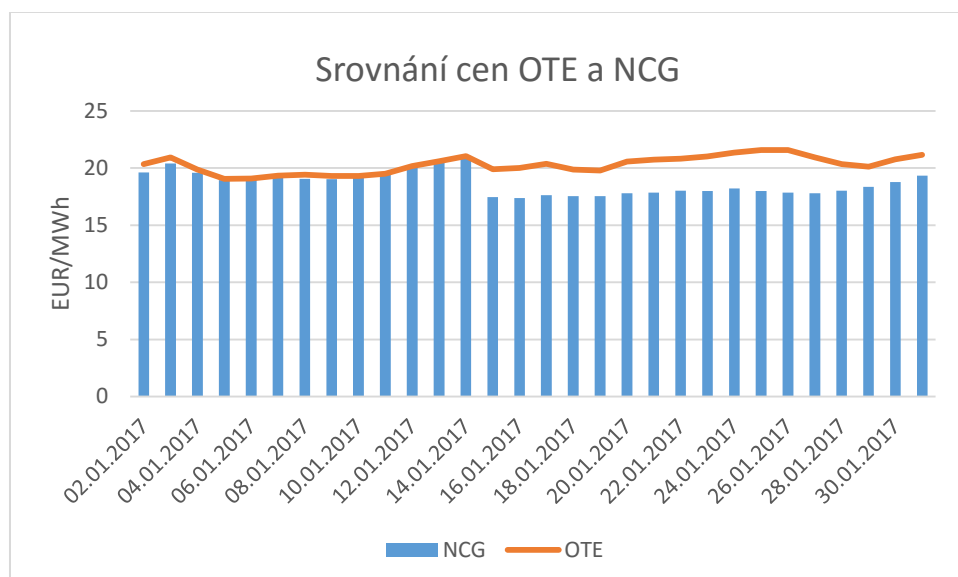
přeprava ze zásobníku: $436,27 \cdot 0,01 \cdot 1^{0,85} = 4,3627$ Kč/MWh

celkem: $1,1716 + 4,3627 = 5,5343 = 0,204974$ EUR/MWh (1 EUR = 27 Kč)

Tyto úspory umožní obchodníkům realizovat obchody se ziskem i při nižším cenovém rozdílu (teď musí být cenový rozdíl vyšší než 1%). To je citelný přínos, jelikož cena plynu na OTE typicky osciluje mezi dny v rozmezí 0,10 - 0,60 euro, přičemž náklady na přepravu do a ze zásobníku tvoří 0,20¹ euro. Zrušení těchto nákladů pro obchodníky by tedy výrazně snížilo práh pro obchodování na OTE a uvolnilo tak velký objem plynu v zásobnících k obchodování na OTE.

Pozitivní efekt pro zákazníky

Vyšší objemy denních zobchodovaných množství umožňují realizaci obchodů s vyššími objemy plynu a realizaci příjmů i při nízkých maržích. Vyšší likvidita proto může přilákat nové hráče nebo inspirovat současné k realizaci větších obchodů na OTE. Z nižších marží na velkoobchodním trhu pak profituje zákazník nižšími koncovými cenami. Při jednoduchém srovnání likvidnějších obchodních bodů v EU je jasné vidět, že platformy, kde se realizují obchody s vyššími objemy plynu, nabízejí nižší cenu za komoditu (i při očištění o cenu přepravy do ČR). Pro ilustraci uvádíme srovnání cen plynu na OTE a na NCG (Německo) v lednu 2017. Na NCG se v lednu 2017 zobchodovalo 149 TWh plynu, na OTE to během stejného období bylo 804 GWh. Průměrný rozdíl mezi cenou na NCG a na OTE v tomto období činil 1,61 EUR/MWh.

Vyšší likvidita na OTE se projeví i snazším a levnějším přístupem k levné flexibilitě. Tato levná flexibilita pomůže obchodníkům vyrovnat rozdíly v očekávané spotřebě a popřípadě i pro systémové vyvažování odchylky. Z těchto nižších nákladů budou opět benefitovat koncoví zákazníci, neboť v konkurenčním prostředí se promítnou nižší náklady obchodníků do koncových cen zákazníků.

Umožněním snazšího převodu plynu ze zásobníku na VOB také dojde ke snížení cenových špiček na OTE. Díky vyšší ochotě obchodníků reagovat a nižší související administrativě totiž při vyšších cenách na OTE může ukladatel dodat plyn na OTE v množství, které je zapotřebí a obnoví tak rovnováhu nabídky a poptávky, což povede ke snížení ceny.

V neposlední řadě dojde také vyšší likviditou OTE ke zjednodušení nákupu plynu pro obchodníky – nebudou muset nakupovat v Německu, ale přímo na VOB. Tento fakt velmi zjednoduší podnikání v dodávkách plynu pro koncové spotřebitele. Významně totiž sníží nejen náklady na přepravu, ale především kapitálové zajištění přepravy a odborné i jazykové znalosti potřebné pro nákup plynu v zahraničí. Lze předpokládat, že toto významné snížení bariéry pro vstup do podnikání na trhu s plynem povede ke vzniku nových dodavatelů a tím pádem k vyšší konkurenci na trhu dodavatelů plynu pro koncové zákazníky. Likvidnější VOB může zvýšit také zájem zahraničních obchodníků obchodovat a vyrovnávat své pozice na VOB a tím dále posílit jeho likviditu.

Cost-benefit analýza pokročilé virtualizace pro jednotlivé účastníky trhu s plynem

TSO, OTE, DSO

Kvantitativní analýza dopadu na TSO, OTE, DSO je pro tento návrh jednoduchá. Očekávaný finanční dopad na tyto účastníky trhu je z principu návrhu nulový. Uvedení návrhu do praxe si vyžádá úpravu systému OTE spojenou se zavedením nového typu nominace, k čemuž bude zapotřebí jednorázová finanční investice. Změna se také promítne do úpravy vzorců finančního zajištění a do obchodních podmínek OTE.

SSO

Z pohledu SSO by se jednalo o pozitivní změnu snižující vedlejší náklady související se skladováním a tedy snižující bariéru pro skladování. Ve svém důsledku lze očekávat zvyšující se ochotu obchodníků/skladovatelů využívat služby skladování v ČR a platit za ně. Nižší celkové náklady na skladování by se mohly následně nepřímo projevit skrze vyšší poptávku a aktivnější účast v aukcích. Očekáváme, že vyšší poptávka bude mít do budoucna pozitivní dopad na SSO.

Obchodníci

Z pohledu obchodníků/skladovatelů dojde k zlevnění skladování na roční bázi i na bázi denních nákladů příležitosti s odstraněním povinnosti rezervovat přepravní kapacitu z/do zásobníku a zrušením jejího zpoplatnění fixní sazbou i sazbou za přepravený objem. Důsledkem by měla být vyšší likvidita na VOB, tedy snížení nákladů obchodování, nákladů obchodního i systémového vyvažování a strategií využívajících obchodní arbitráže s využitím virtuálního zásobníku. Naopak podle zvolené varianty zachování regulovaných výnosů TSO může dojít k relativnímu zdražení vstupu zemního plynu ze zahraničí a/nebo jeho výstupu ke konečným zákazníkům, který by se projevil přímo v cenách DSO pro koncové zákazníky a nedotknul se přímo obchodníků.

Dopad na jednotlivé obchodníky tedy bude velmi individuální v závislosti na prováděných transakcích a typu zákaznického portfolia a je těžké jej obecně charakterizovat. Mělo by dojít ke zvýšení atraktivity využívání zásobníku v ČR oproti dovozu flexibility ze zahraničí.

Obchodníci držící stávající skladovací smlouvy by v navrhované variantě pro následující období ušetřili dodatečné náklady skladování související se zrušenou nutností rezervace přepravní kapacity z/do virtuálního zásobníku, nicméně by samozřejmě čelili kompenzujícím platbám zajišťujícím zachování regulovaných výnosů TSO (např. uvažované navýšení vstupních hraničních tarifů). U nových skladovacích smluv uzavřených po implementaci navrhovaných změn, by hodnocení finančního dopadu zavedené změny záviselo navíc na promítnutí nové situace do výše aukčních cen za rezervaci skladovací kapacity.

Způsob výběru kompenzujících výnosů TSO, tedy buď na přepravě formou vstupních hraničních tarifů a/nebo na výstupu na domácím bodě by ovlivnil distribuci přímých nákladů mezi obchodníka a spotřebitele. Zatímco obchodník přepravující ze zahraničí by přímo nesl náklady plynoucí ze zvýšení ceny přepravy na hraničních bodech, spotřebitel by byl přímo vystaven změně DSO tarifů zahrnujících případné zvýšení výstupního tarif TSO na domácím bodě.

Je důležité si však uvědomit, že se stále bavíme v celku o realokaci pouze cca 5 % regulovaných výnosů TSO a obchodníci budou mít v případě nutnosti možnost svou změněnou strukturu nákladů případně promítnout i do produktů nabízených jiným obchodníkům nebo koncovým zákazníkům.

Spotřebitelé

Pro kvantifikaci z pohledu spotřebitele byla velikost přerozdělení výnosů TSO mezi jednotlivými body vyčíslena výše na cca 5 % všech regulovaných přepravních výnosů, což činí cca 0,05 % koncové ceny zemního plynu. Protože se jedná o přerozdělení nákladů spojených pro spotřebitele se skladováním na náklady spojené se spotřebou (v závislosti na realokaci DSO)/dovozem, nikoliv o dodatečný výběr, půjde v praxi o nezaznamenanou položku rozpuštěnou mezi jinými vlivy (jako k faktor, inflace). Přímý vliv na zákazníky by mohlo mít zvolení kompenzace výnosu TSO formou navýšení výstupního tarifu TSO na domácím bodě, který by byl promítnut do DSO sazeb, které jsou přímo účtovány spotřebitelům. Nicméně při efektivním fungování trhu by tato varianta znamenala dílčí snížení přímých nákladů obchodníků, jež by se mělo v konkurenčním prostředí promítnout do nižších nabízených komoditních cen dodávek spotřebitelům.

Zákazníci by měli mít do budoucna prospěch ze zvýšené likvidity na VOB, nižších nákladů obchodního i systémového vyvažování a zvýšení bezpečnosti dodávek plynoucích z vyššího využívání virtuálních zásobníků v ČR a zvýšení pravděpodobnosti zachování stávající kapacity zásobníků v ČR.

Přínosy pro uživatele domácího bodu

Benefity pro uživatele domácího bodu:

- vyšší zabezpečení dodávek plynu ve stavu nouze
- vyšší likvidita na OTE
- potenciálně vyšší konkurence na trhu s plynem pro koncové zákazníky, pokud se likvidita na OTE zvýší natolik, že by obchodníci mohli nakupovat plyn pro svoje koncové zákazníky přímo na VOB namísto v Německu. Snížila by se tak totiž výrazně znalostní a kapitálová bariéra pro vstup na trh s plynem pro dodavatele plynu
- potenciálně nižší cena za komoditu ve střednědobém horizontu, pokud se likvidita na OTE zvýší natolik, aby vyšší zobchodované objemy přilákaly velké zahraniční hráče, kteří jsou schopni optimalizovat portfolio a snížit tak svoje náklady více než jiní obchodníci a mohou tak nabídnout nižší cenu a zároveň generovat příjmy z vyššího objemu transakcí
- s ohledem na významnou roli přepravního systému v ČR by vyšší likvidita na VOB mohla vést i v delším horizontu ke zvýšení důležitosti tohoto bodu z pohledu plynárenství v regionu střední a východní Evropy, kdy zapojení flexibility přímo na VOB by bylo cestou k likvidnímu HUBu
- potenciálně vyšší stabilitu při řízení plynárenské soustavy, kdy účastníci trhu by mohli lépe, levněji a vlastními silami bilancovat své odchylky a na TSO by dopadala menší reziduální odchylka. Pro stabilitu plynárenské soustavy je lepší, pokud je subjekt schopný bilancovat své odchylky prostřednictvím fyzických bodů (zásobníků), než zůstat v odchylce a způsobovat pak vícenásobné náklady provozovateli přepravní soustavy při řízení soustavy
- snížení cenových špiček na OTE díky nižším nákladům příležitosti, tedy bez nutnosti rezervovat a platit krátkodobé tarify na přepravu, i rychlejšímu reakčnímu času ukladatelů při převedení plynu ze zásobníku a jeho zobchodování na OTE – plyn je na VOB k dispozici okamžitě

SWOT analýza pokročilé virtualizace

<p>Silné stránky:</p> <ul style="list-style-type: none">• Jednoduchý produkt pro uživatele skladovacích kapacit. Došlo by k eliminaci počtu potřebných smluv pro využívání skladovací kapacity, uživatel nevyužívající vývozu/dovozu už by nepotřeboval smlouvu s TSO.• Snížení nákladů skladovatelů na užívání zásobníků z důvodu nepotřebnosti poskytovat finanční zajištění obchodníka/skladovatele vůči TSO pro kapacitu do/z virtuálního zásobníku právě z důvodu absence potřeby uzavřít na tuto kapacitu smlouvu s TSO. Takovéto snížení nákladů by mělo vyvolat zvýšení zájmu o skladování a také zvýšení likvidity na VOB.• Odstraněním fixní platby za přepravu do/z PZP by došlo k zlevnění skladovacích služeb pro uživatele zásobníku a k snížení nákladů příležitosti oproti dovozu flexibility ze zahraničí.• Odstraněním jednotkové platby za vtlačené/vytěžené množství by se snížily náklady příležitosti za využívání zásobníku a vzrostla by likvidita na VOB. Tedy snížily by se náklady na obchodování na VOB a zároveň náklady na obchodní i systémové vyvažování.• V konečném důsledku by se skladování zemního plynu v ČR stalo atraktivnějším.• Změna modelu by vedla k zjednodušení obchodování a zároveň pomohla stabilizovat podmínky pro vlastní činnost provozovatelů zásobníků.• Zvýšení likvidity na VOB, vyšší využívání zásobníků v ČR jako zdroje flexibility a vyšší pravděpodobnost zachování stávajících skladovacích kapacit by vedly i ke zvýšení bezpečnosti dodávek zemního plynu v ČR.• Po vyhodnocení nominací SSO OTE informuje TSO o čisté resp. agregované pozici. Následně musí dispečinky SSO a TSO v těsné spolupráci řešit provozní záležitosti	<p>Slabé stránky:</p> <ul style="list-style-type: none">• Pro zahraničního uživatele virtuálního zásobníku dosud neregistrovaného na OTE bude nutné být subjektem zúčtování.• Nutnost provedení změn k zajištění předpokladů pro fungování upraveného modelu:<ul style="list-style-type: none">> Stávající definice nominace a alokace na VOB není v souladu s možností vzniku odchylky na virtuálním bodě zásobníku. Požadavek na zavedení „závazku těžby“ (vstup) a „závazku vtlačení“ (výstup) jako alternativní formy závazku dodat/odebrat na virtuálním obchodním bodě.> Nutnost úpravy/aktualizace smluvních vztahů mezi TSO a SSO, SSO a skladovatelem, zrušení vztahu o přepravě z/do virtuálního zásobníku mezi TSO a skladovatelem a vznik nového vztahu mezi zahraničními skladovatelem a OTE, pro ty, kteří nejsou stále registrováni.> Všechny zainteresované strany (uživatelé, SSO, OTE, TSO) by musely provést nezbytné úpravy v informačních systémech z důvodu změny modelu trhu (předacích míst), ale i z důvodu nového nastavení identifikátorů. Např. by každý účastník trhu, který by chtěl nominovat na virtuální bod PZP (bez ohledu na to, jestli by byl uživatel nebo ne) musel být jednoznačně identifikovatelný v systémech OTE, TSO a SSO.> Dalším dopadem by byla nutnost nového dílčího nastavení komunikačních procesů Uživatel × SSO × OTE × TSO.> Uživatel skladovací kapacity by nominoval pouze vůči SSO
---	--

<p>(tlaky, místa předání, atd.) tak jako je tomu v současnosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ačkoliv by stále mohla vzniknout odchylka mezi nominací a skutečnou alokací (zejména z důvodu omezení na straně SSO nebo TSO) a ačkoliv by obchodníci/skladovatelé stále měli povinnost udržovat příslušnou finanční jistotu vůči OTE, nedošlo by k negativnímu dopadu na systém řízení rizik OTE. • Model úspěšně funguje v zahraničí, např. v Dánsku, jak je popsáno dále v zahraničních zkušenostech. 	<p>(nominace vůči TSO by neexistovala), tyto nominace by musely nést jednoznačný identifikátor smlouvy a subjektu, který dodává plyn. Protože by pravděpodobně bylo více smluv i více dodavatelů plynu, musel by identifikátor jednoznačně přidělit plyn na skladovací smlouvu.</p>
<p>Příležitosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Přesun PZP na VOB by mohl nabídnout možnost rozšíření poskytovaných produktů a zjednodušení obchodování stávajících produktů mezi obchodníky/skladovateli na VOB (při zachování pravomoci SSO odmítnout obchod z důvodu nedostatečného zajištění) např. o: <ul style="list-style-type: none"> • Vyšší krátkodobé využití PZP spojené s vyšším prodejem krátkodobých vtláčecích a těžebních výkonů. • Obchodování plynu v zásobníku na úrovni VOB. • Obchodování se skladovací kapacitou (bundle), nebo s jednotlivými položkami zvlášť. • Obchodování se skladovací kapacitou (bundle) zároveň s objemem. • Dočasné přenechání kapacity nebo obchodování při omezeních z důvodu odstávek zařízení s výkony bez objemu a bez plynu., obecně pro SSO možnost rozšířit portfolio služeb. 	<p>Hrozby:</p>

Zhodnocení rizik návrhu

Nevidíme reálná rizika, návrh je vcelku jednoduše proveditelný a nemá negativní dopad, kromě nutnosti registrace zahraničních skladovatelů dosud neregistrovaných na OTE.

Zhodnocení trhu se skladovací kapacitou v zemích EU a popis regulatorních režimů v zemích, kde se uplatňuje řešení podobné s návrhem

Podobný model jako námi navrhovaný využívá Dánsko:

Dánský obchodní model se skládá z následujících částí:

- 3 vstupně výstupní body (Nybro, Ellund a Dragør)
- 1 vstupní bod pro bioplyn (BNG)
- 1 výstupní domácí zóna (složena ze tří distribučních zón)
- 2 virtuální prodejní body (GTF a ETF resp. NPTF)
 - GTF – Umožňuje primárně obchodování plynu mezi obchodníky/dovozci.
 - ETF resp. NPTF – Jedná se o burzu Gaspoint Nordic, kde jsou obchodovány burzovní produkty spotové i forward. Bod musí být vždy vybalancovaný, proto platí pravidlo, že nominace musí být oboustranně stejná. Na rozdíl od GTF, kde platí pravidlo, že menší ze zadaných hodnot je potvrzena.
- 1 virtuální zásobník vzniklý spojením dvou fyzických zásobníků (Stenlille a Lille Torup)

Obchodní napojení na plynárenskou soustavu

Virtuální zásobník plynu (VPZP) je na úrovni ostatních vstupně výstupních bodů (výstup z přepravní soustavy, virtuální obchodní bod, vstup do distribuční soustavy) a je součástí zóny, kterou tvoří celé Dánsko jako celek. Přepravní poplatky se platí jen při vstupu do zóny, přeprava mezi jednotlivými virtuálními body je zahrnuta v ceně vstupu.

Alokace přepravních tarifů na jednotlivé body

Na základě zákona o dodávkách plynu jsou jednotliví síťový provozovatelé (TSO, DSO, LNG, apod.) zodpovědní za stanovení a vypočítání tarifů a ostatních položek ceny. Proto NRA nevydává cenové rozhodnutí stejným způsobem, jak je tomu zvykem v ČR. Dánský NRA pouze monitoruje výši tarifů a dle zákona o dodávkách plynu má možnost, v případě nesouhlasu se zveřejněnými ceníky provozovatelů, vydat vlastní rozhodnutí. NRA zveřejňuje na svých internetových stránkách alokační model pro TSO, kde jsou analyzovány jednotlivé přepravní body a určena jejich nákladovost. Přepravní body jsou v tomto případě hraniční body, výstupní domácí bod a vstupní bod pro bioplyn. Na body virtuálního zásobníku plynu se stanovení cen přepravy nevztahuje. Na tomto základě jsou poté dopočteny tarify za využití jednotlivých bodů pro TSO samotným TSO. Základním předpokladem pro takto stanovený tarifní systém byl požadavek na flexibilní a efektivní využívání celého systému. Celá dánská přepravní soustava byla od počátku koncipována jako logický celek obsahující nejen potrubí, kompresory apod., ale i podzemní zásobníky plynu. Domníváme se proto, že to je primární a hlavní důvod neexistence speciálního přepravního tarifu pro PZP, neboť by tímto tarifem byla přeprava plynu zpoplatněna dvakrát. V prvním případě prostřednictvím přepravy z/do hraničních bodů a v druhém případě prostřednictvím přepravy do/z podzemního zásobníku.

Zdroje informací:

Stanovení ceny (zákon o dodávkách plynu, kapitola 7):

<https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=183812#id378817ec-6480-448c-955a-984c9bdc51f2>

Ceny TSO: <http://www.energinet.dk/EN/GAS/Produkter-og-handel/Transmissionstarif-prisblad/Sider/default.aspx>

Rozhodnutí NRA: <http://energitilsynet.dk/gas/afgoerelser/>

Posouzení návrhu s ohledem na stabilitu a dlouhodobou udržitelnost regulačních principů

Posouzení návrhu s ohledem na stabilitu a dlouhodobou udržitelnost regulačních principů, vyváženost regulace z pohledu působení na jednotlivé účastníky trhu, objektivnost a transparentnost nastavení regulačních principů a vstupů, návaznost na platné legislativní předpisy České republiky a Evropské unie a jejich aktuální změny a zejména předvídatelnost regulace pro jednotlivé subjekty na trhu s elektřinou a plynem

Vzhledem k tomu, že objem českých zásobníků plynu slouží z části k zajištění bezpečných dodávek pro zákazníky v České republice (a vyhláška o stavech nouze s tím takto i pracuje), významným úkolem státu by tak měla být tvorba podmínek pro to, aby v České republice zásobníky plynu byly nadále provozovány a aktivně užívány a nedošlo z důvodu jejich neatraktivnosti k ukončení jejich provozu. Cena skladovací kapacity velmi přesně odráží již dnes velmi malé spready léto – zima na trhu, takže jakákoliv přírůžka v podobě přepravního tarifu ať ve formě fixní sazby za kapacitu nebo poplatku za přepravené množství snižuje atraktivitu skladování jako takového. Nízký zájem obchodníků/skladovatelů o rezervaci a užívání zásobníků může prostřednictvím jimi v aukcích nabízených nízkých sazeb za skladování způsobit provozovatelům zásobníků plynu nerentabilitu zásobníky provozovat (výše uvádíme příklady již zavřených zásobníků).

Pokud jde o výnosy provozovatele přepravní soustavy, tak ty jsou z pohledu regulace zajištěny celkovým výběrem prostředků ze všech bodů přepravní soustavy, na kterých se rezervuje přepravní kapacita. Pokud by došlo k zrušení výnosů z jednoho z bodů, na kterých se část výnosů vybírá, nebude to mít na provozovatele přepravní soustavy citelný vliv, jelikož dané výnosy budou vybrány na jiném bodu přepravní soustavy.

Vliv na bezpečnostní standard dodávky, plán preventivních opatření a plán pro stav nouze

Odpadne nutnost rezervovat přepravní kapacitu pro body virtuálních zásobníků plynu, nebude však nutné upravovat vyhlášku o stavech nouze, jelikož se dnes prokázání přepravní kapacity do a z virtuálního zásobníku nepožaduje. Dojde ke zlevnění přístupu do zásobníku v ČR a jeho využívání, a tedy i poskytování služby bezpečnostního standardu, jelikož většina obchodníků si zajišťuje BSD skladováním ve virtuálních zásobnících na území ČR. Jiný dopad na mechanismus nastavení bezpečnostního standardu mít nový koncept nebude.

Nad rámec těchto vyjádření očekáváme, že usnadnění a zlevnění přístupu do zásobníků povede k vyššímu využívání zásobníků v ČR na úkor levného dovozu flexibility ze zahraničních trhů, a tím pádem přispěje ke zvýšení bezpečnosti dodávek a prevenci omezujících stavů vyšším obchodním využitím a naplněním zásobníků v ČR. Žádný další dopad na plán preventivních opatření a plán pro stav nouze nepředpokládáme.

Posouzení návrhu z hlediska kapacitní situace v regionu severní Moravy

Návrh nebude mít vliv na kapacitní situaci v regionu severní Moravy, jelikož nedojde ke kvalitativní změně vztahu mezi TSO/SSO/uživateli sítě. Stále bude nutná stejná míra koordinace mezi dispečinky TSO a SSO, případně DSO.

Zhodnocení dopadu návrhu na subjekty, které jsou součástí téhož koncernu

V ČR existují v současnosti čtyři provozovatelé podzemních zásobníků, z nichž každý je propojen v rámci koncernu nebo jinak vlastnický s alespoň jednou obchodní společností (innogy/RWE, MND, SPP a Gazprom). Protože předpokládáme, že v případě uskutečnění navrhované změny ohledně splynutí virtuálního obchodního bodu s virtuálními body zásobníků plynu by se změna týkala všech skladovatelů a všech skladovacích/přepravních smluv, dotkla by se i koncernových skladovatelů v zásobnících s historickými smlouvami.

Snaha o zavedení tohoto opatření není motivována pozitivním dopadem na stávající skladovatele, snížení nákladů se bude týkat všech skladovatelů, a to jak současných, tak budoucích. RWE Supply & Trading, který je v současnosti největším skladovatelem v ČR, je zároveň i největším dovozcem plynu do ČR. Pokud by tedy byla zvolena varianta relokace výnosů na vstupní tarif do ČR, spočíval by dopad na RST především ve změně struktury nákladů.

Smyslem nastavení nového modelu je do budoucna zajištění vyššího využití zásobníků, vyšší tržní likvidity, vyšší bezpečnosti dodávek a nižší pravděpodobnosti uzavření podzemních zásobníků.

Zhodnocení souladu návrhu s 3. energetickým balíčkem, především s ustanovením článku 13 nařízení (ES) č. 715/2009

Principiálně nedochází u pokročilé virtualizace k žádným změnám oproti stávajícímu modelu trhu s plynem, který pro potřeby obchodního světa zjednodušuje procesy a toky plynu ze světa fyzického. Je tedy v mnoha ohledech virtuální. V současnosti platí ukladatel přepravci za přepravu ze zásobníku plynu na virtuální obchodní bod bez ohledu na to, zda je plyn těžen do přepravní nebo distribuční soustavy. Přepravce je tedy automaticky honorován bez ohledu na jeho reálné náklady, které jsou v případě těžby ze zásobníku do distribuční soustavy nulové. Obdobně v současnosti platí obchodníci za přepravu (ať už do / ze zásobníku anebo do / ze zahraničí) cenu stanovenou cenovým rozhodnutím nezávisle na tom, zda jsou s přepravou plynu spojené nějaké reálné náklady či nikoliv – například pokud se jedná o protitok, který je „odečten“ od reálného toku plynu a je přepraveno jen finální množství. Současný obchodní model trhu s plynem v ČR i v EU je založen na zjednodušení technických toků a jeho cílem je usnadnění obchodování s plynem. Lze se tedy domnívat, že bez existence tohoto zjednodušení by se obchodování stalo natolik nepředvídatelným z hlediska nákladů, složitým, administrativně a časově náročným, že by to tvořilo překážku pro vstup na trh.

3. energetický balíček upravuje v Nařízení 715/2009 o podmínkách přístupu k plynárenské přepravní soustavě v článku 13 sazby za přístup k sítím. Vychází přitom z těchto principů:

- 1) sazby mají vycházet ze skutečných nákladů, být transparentní a nediskriminační
- 2) sazby nebo metodiky pro jejich stanovení mají usnadňovat účinné obchodování se zemním plynem a hospodářskou soutěž
- 3) sazby mají zabraňovat křížovým dotacím mezi uživateli sítě
- 4) sazby se stanovují odděleně pro jednotlivé body vstupu do přepravní soustavy nebo výstupu
- 5) síťové poplatky nejsou vypočítávány na základě smluvních tras
- 6) sazby za přístup k síti nesmí omezit likviditu trhu ani narušit přeshraniční obchod

Tyto principy kodifikují odpoutání fyzických toků od obchodování a tím pádem i ztrátu přímé provázanosti mezi skutečnými náklady a sazbami za přepravu. Zároveň staví hospodářskou soutěž a fungující likvidní trh nad přesné účtování nákladů spojené s využitím konkrétního plynovodu v konkrétním čase. Z toho vyplývá základní charakteristika zjednodušeného obchodního modelu trhu

s plynem, kterou je implicitní fakt, že každý účastník trhu je v praxi při některých úkonech zvýhodněn oproti skutečným nákladům na danou službu přepravy a jindy je tomu zase naopak. Všichni uživatelé soustavy platí za všechny služby stejný poplatek, resp. výslednou cenu ve veřejné aukci a mají stejný přístup k jejímu využívání včetně zásobníků. Návrh pokročilé virtualizace vychází ze stejných principů, a nejedná se proto o nepřiměřené křížové financování.

Stanovení národních sazeb za využití sítí může být motivováno vytvořením fungujícího likvidního trhu a za tímto účelem mohou být sazby příslušně upraveny. Příkladem může být nastavení sazeb za přepravu do a z ČR, přičemž vstup do ČR je násobně levnější než výstup, a systém tak cíleně motivuje k dovozu plynu do ČR za účelem podpory hospodářské soutěže a likvidního trhu. Podobný princip byl aplikován i v případě návrhu pokročilé virtualizace za účelem podpory likvidity a krátkodobého trhu v ČR

V tomto ohledu je třeba také zhodnotit přenos nákladů na přesun plynu mezi zásobníky plynu a přepravní soustavou od ukladatelů na provozovatele distribučních soustav. Pro odpověď na tuto otázku je třeba komplexně posoudit fungování celé české plynárenské soustavy. Česká plynárenská infrastruktura byla postavena jako celek, tedy včetně zásobníků plynu. Hlavními benefity soustavy, které zásobníky přináší, jsou:

- a) sezónní flexibilita, tedy uskladnění plynu v místě potřeby pro období vysoké spotřeby, typicky v zimě, které není možné najednou přepravit přepravní infrastrukturou
- b) krátkodobá flexibilita, tedy uskladnění plynu v místě spotřeby pro pokrytí nenadálých poptávkových špiček
- c) efektivita přepravní sítě – zásobníky plynu umožňují efektivní dimenzování přepravní infrastruktury a tím pádem nižší investiční a operativní náklady na straně provozovatele přepravní soustavy (může být postavena menší přepravní trubka, na jejímž konci je zásobník, který je schopen dodat plyn do distribuční soustavy ve chvíli vysoké spotřeby)

Všechny tyto výhody zásobníky plynu dodávají soustavě, aniž by za to byly ohodnoceny. Pokud by tyto přínosy ohodnoceny byly, pak by se z pohledu regulace jednalo o náklad na fungování vnitrostátní přepravy, který je v současnosti kryt mimo jiné skrze domácí bod. Přenos části regulovaných výnosů provozovatele přepravní soustavy na domácí bod je proto legitimní a zároveň plně v souladu s principy české i evropské regulace plynárenství. Nejedná se tedy o nepřiměřené křížové financování ve smyslu 3. energetického balíčku. Náklady na pohon kompresních stanic navíc představují malou částku, která bude v každoroční úpravě distribučních tarifů výrazně zastíněna korekčním faktorem upravujícím regulované výnosy distribučních společností.

Zhodnocení souladu návrhu se stávající legislativou a NC TAR

Schválený síťový kodex pro přepravní tarify (NC TAR) v souvislosti s přepravou do / ze zásobníku plynu specifikuje, že náklady na přepravu mohou být maximálně ve výši 50% hraničního přepravního tarifu. Legislativa tedy explicitně umožňuje neúčtovat náklady na přesun plynu do a ze zásobníku plynu. Související schválený síťový kodex pro alokaci přepravních kapacit (NC CAM) nezmiňuje přepravní kapacitu k zásobníkům plynu, z čehož lze vyvodit, že virtualizace těchto přepravních kapacit je v souladu s NC TAR i NC CAM.

Posouzení návrhu v kontextu požadavků vyplývajících z REMIT

V případě, že zanikne rezervace přepravní kapacity do/z virtuálního zásobníku plynu, nebude nutné nadále vykazovat tyto kapacitní transakce, povinnost vykazovat smlouvy na uskladnění plynu nebude dotčena. Jiný dopad nepředpokládáme.

Vyhodnocení úpravy cen za přepravní kapacitu do/z virtuálního zásobníku platné od 1.1.2015

Vyhodnocení snížení pevné ceny za rezervovanou přepravní kapacitu na vstupním bodě virtuálního zásobníku plynu ze 727,12 Kč/MWh/den na 436,27 Kč/MWh/den, kdy zároveň došlo k navýšení pevné ceny za rezervovanou přepravní kapacitu na vstupním hraničním bodě ze 727,12 Kč/MWh/den na 753,46 Kč/MWh/den s účinností od roku 2015. Zhodnocení dopadu tohoto opatření na trh s plynem v ČR, především pak na trh se skladovací kapacitou

Snížení přepravního tarifu na vstupním bodě virtuálního zásobníku snížilo náklady rezervaci zásobníkové kapacity. V současnosti se však prohlubuje tendence skladovatelů snižovat množství rezervované kapacity na vstupu ze zásobníku. Zásobníky jsou vyžívány zejména sezónně a výstupní kapacita je rezervována jen ad hoc, nikoliv dlouhodobě na těžební období. Z tohoto pohledu má úprava fixní kapacitní ceny ještě rozmělněný dopad na skladovatele. Ceny za přepravu do a ze zásobníku byly navíc zlevněny v době, kdy na trhu panovala nervozita ohledně dodávek z Ruska přes Ukrajinu kvůli zpožděným platbám Ukrajiny za plyn pro vlastní spotřebu. To mělo citelný dopad na chování obchodníků. Obecně lze říci, že snížení ceny za přepravu z podzemního zásobníku plynu nebylo natolik významné na to, aby mělo na trh sledovatelný dopad.

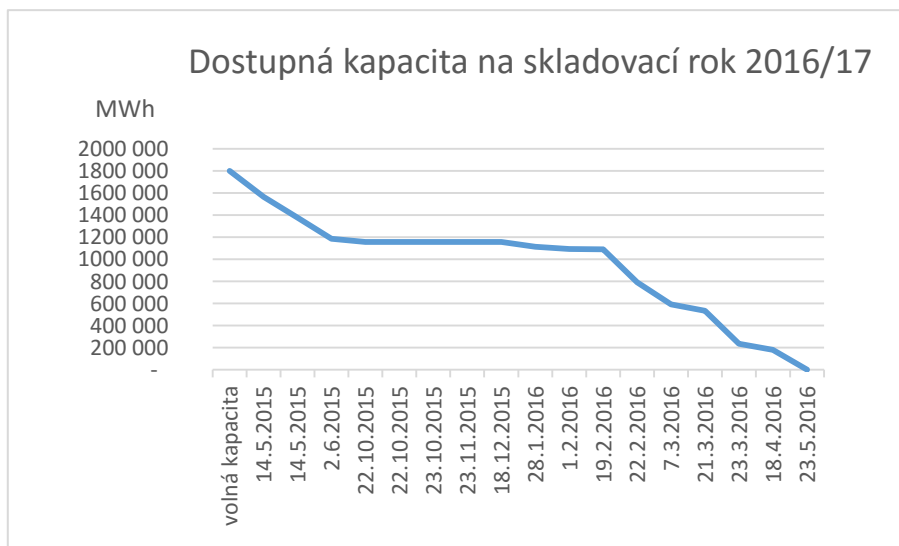
Domníváme se, že změna vstupních pevných cen na hraničních bodech je z pohledu obchodníků i skladovatelů marginální (změna o cca 3,6 % tarifní roční ceny) a na cenové podmínky plynárenského trhu v ČR mají větší vliv sezónní vlivy, vlivy tržních cen v zahraničí, obchodní strategie lokálních významných plynárenských hráčů, míra využití rezervovaných ročních/měsíčních kapacit apod.

Fungování návrhu v kontextu přeshraničního využití zásobníku plynu

Předkládaný návrh pokročilé virtualizace je slučitelný s návrhem zavedení přeshraničního využití zásobníku plynu. Návrh přeshraničního využití zásobníku plynu má svá specifika, která nejsou předmětem tohoto dokumentu a k otázce jeho zavedení je třeba přistupovat samostatně.

Zajištění otevřeného přístupu k zásobníkům plynu, dostupných kapacit a konkurenceschopných cen za skladování

Přístup k zásobníkům plynu zůstane nezměněn, dále tedy bude veškerá volná kapacita nabízena ve veřejných aukcích dle pravidel stanovených ERÚ ve vyhlášce o Pravidlech trhu s plynem. Vzhledem k tomu, že kapacita se typicky prodává na období jeden až dva roky, je každý rok uvolněna kapacita o objemu 300-350 mil. m³ plynu k nákupu. Tato primární kapacita je zpravidla k dispozici až do března, tedy i těsně před počátkem skladovacího roku, který začíná v dubnu. V loňském roce byla volná skladovací kapacita k dispozici až do května, tedy i po začátku skladovacího roku. Veškeré informace o pořádaných aukcích jsou s časovým předstihem zveřejňovány a aukce se může zúčastnit kterýkoli účastník trhu i zahraniční subjekt. Výsledná cena v aukcích dlouhodobě klesá a je konkurenceschopná vůči ceně za skladování např. v Německu. Z tabulky níže je zřejmé, že zájem ukladatelů je zpravidla menší než nabízená kapacita.

Červená čára ukazuje začátek skladovacího roku, na který je kapacita prodávána. Graf ukazuje, že skladovací kapacita pro rok 2016/17 byla k dispozici i po začátku skladovacího roku.

Přehled poptávky v aukcích innogy Gas Storage, s.r.o. na roční kapacitu pro skladovací rok 2016/2017 a 2017/2018 (detailní informace jsou k dispozici na webové stránce innogy Gas Storage):

Datum aukce	Prodaná kapacita	Skladovací rok
14. 5. 2015	55%	2016 / 2017
14. 5. 2015	71,5%	2016 / 2017
2. 6. 2015	100%	2016 / 2017
22. 10. 2015	9,5%	2016 / 2017
22. 10. 2015	0%	2016 / 2017
23. 10. 2015	0%	2016 / 2017
23. 11. 2015	0%	2016 / 2017
18. 12. 2015	0%	2016 / 2017
28. 1 2016	8,1%	2016 / 2017
1. 2. 2016	5,4%	2016 / 2017
19. 2. 2016	1,5%	2016 / 2017
22. 2. 2016	100%	2016 / 2017
7. 3. 2016	50%	2016 / 2017
21. 3. 2016	70%	2016 / 2017
23. 3. 2016	91%	2016 / 2017
18. 4. 2016	100%	2016 / 2017
23. 5. 2016	100%	2016 / 2017

Datum aukce	Prodaná kapacita	Skladovací rok
25. 10. 2016	47%	2017 / 2018
21. 12. 2016	100%	2017 / 2018
24. 1. 2017	74,1%	2017 / 2018

Kromě toho je na trhu dostupná sekundární kapacita. Její časté využívání dokládá fakt, že v posledních letech byly na žádost ukladatelů provedeny převody a přenosy kapacity na jiný subjekt zúčtování v objemu přes 100 mil. m³ ročně. Převody a přenosy probíhaly paralelně k prodeji primární kapacity, lze proto předpokládat, že cena za sekundární cenu je konkurenceschopná vůči ceně primární kapacity.